

НАЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА ПРОЦЕНУ КОМПЕТЕНЦИЈА ФАРМАЦЕУТА

Професија фармацеута захтева непрестано образовање и усавршавање. У циљу пружања високог квалитета фармацеутске здравствене заштите, поред теоретског знања, неопходни су програми базирани на континуираном професионалном развоју и општим, глобалним оквирима компетенција.

Компетенција је способност заснована на ефектима и достигнућима, оствареним при обављању неког посла (*Vhiddett u cap., 1999*), а чине је вештина, знање и искуство, и зависи директно од људског залагања (*David u Leach, 2004*).

Процес оцењивања компетенција може бити спроведен на више начина. Евалуација се може спровести самооцењивањем, екипним оцењивањем, тајним оцењивањем или уз помоћ специјализованих центара за процену. Ако је поступак оцењивања непристрасан, а критеријуми оцењивања потпуно јасни, промене које следе након оцењивања могу имати снажан мотивациони ефекат. Поуздана оцена подразумева да оцењивање врши особа која има сопствено искуство у подручју које оцењује.

Један од најзаступљенијих модела за процену и развој компетенција фармацеута је описан у документу „Оквир општег нивоа“ (*General Level Framework document – GLF*), који је развила Академска група за развој и евалуацију компетенција (*Competency Development and Evaluation Group-CoDEG*), у складу са смерницама Међународне федерације фармацеута (FIP) за образовање фармацеута. Након вишегодишњег тестирања, *GLF* документ је развијен у нови, глобално применљив документ (*Global Competency Framework – GbCF*) који је након евалуације у многим земљама постао службени модел за процену компетенција у апотекарској пракси.

Компетенције фармацеута према *GbCF* моделу деле се у 3 основне групе:

- стручне компетенције
- компетенције организације и управљања
- личне и професионалне компетенције

Оригинални глобални документ за процену компетенција био је основ за први национални документ за процену компетенција фармацеута у примарној здравственој заштити у Србији. Национални оквир описује 20 компетенција са укупно 94 специфична показатеља.

Оцена нивоа компетенција и њихових специфичних показатеља

Постоји документована повезаност између компетенција и квалитета пружене услуге. Како би се са сигурношћу могао проценити ниво специфичних показатеља компетенција, важна је доследност у пружању фармацеутске здравствене заштите. Зато је потребно да одређени специфични показатељи буду јасно видљиви за време пружања фармацеутске здравствене заштите да би могао тачно да се процени њихов ниво.

За процену нивоа специфичних показатеља компетенција примењују се различите описне оцене којима су придружени бројеви од 1 до 4. На тај начин распон оцена се описује као: увек (ниво 4), често (ниво 3), повремено (ниво 2), или никада (ниво 1) како је приказано:

Оцена	Дефиниција	Оцена изражена у процентима
Увек (4)	Приказује очекивани стандард праксе уз ретке грешке	85–100%
Често (3)	Указује на стандардну праксу уз понеку грешку	51–84%
Повремено (2)	У ретким случајевима примењује очекивани стандард	25–50%
Никада (1)	Веома ретко или никада не испуњава очекивани стандард	00–24%

1. Стручне компетенције

Стручне компетенције обухватају активности пружања фармацеутске здравствене заштите.

Фармацеутска здравствена заштита (*Pharmaceutical Care*) представља превенцију, идентификацију и решавање проблема у вези са применом лека у циљу унапређења здравља и квалитета живота пацијената. У оквиру фармацеутске здравствене заштите фармацеут преузима одговорност за исход(е) терапије. Концепт фармацеутске здравствене заштите, у ширем смислу, обухвата активности и одговорност фармацеута у промоцији здравља и превенцији болести. Здравствени системи многих земаља су овај концепт интегрисали у систем здравствене заштите.

Фармацеутска здравствена заштита произлази из принципа и постулата клиничке фармације, што фармацеути препознају као научну основу за интервенције у лечењу. У циљу развоја компетенција потребно је развијати не само знања, него и вештине из области клиничке фармације која се бави рационалном употребом лекова, према научним и стручним принципима.

Основа фармацеутске здравствене заштите је у интеракцији са пацијентом у вези са терапијом, у циљу превенције, идентификовања и решавања проблема који прате примену лекова. Зато је изузетно важно да фармацеут развије стручно-научне компетенције, у циљу спровођења промоције здравља, превенције болести и рационалне фармакотерапије.

Практичне напомене:

- Ове компетенције се могу проценити самопроценом и/или уз помоћ процењивачког тима;
- Жељени ниво свих наведених стручних компетенција је 4, да би се оне даље развијале у напредном нивоу фармацеутске праксе;
- Фармацеут са 5 година искуства требало би да има развијене све стручне компетенције до нивоа 3 или 4;
- Стручне компетенције могу да се развијају праксом, самосталним или организованим учењем, формалним образовањем, менторским посетама, ротацијом послова и одговорности и разменом искуства.

Стручне компетенције	Процена
1. КОМПЕТЕНЦИЈЕ ФАРМАЦЕУТА У ЈАВНОМ ЗДРАВСТВУ	
К-1 ПРОМОЦИЈА ЗДРАВЉА	
<p>СП-1 Процена пацијента и његових здравствених потреба (социолошки и друштвени профил)</p> <p>Ова компетенција представља способност фармацеута да, у зависности од индивидуалних потреба пацијента, пружи одговарајућу услугу фармацеутске здравствене заштите. Процена пацијента је компетенција која обавезује фармацеута да са корисницима услуга комуницира на одговарајући начин. Фармацеут треба да у непосредном разговору са пацијентом препозна његове здравствене потребе (акутно или хронично здравствено стање, узраст пацијента, стални или нови пацијент и друго).</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-2 Саветовање пацијента о превенцији и контроли болести, као и промоција здравља и здравог начина живота</p> <p>Обавеза фармацеута је да учествује у здравственом васпитању и едукацији грађана из области јавног здравља. Фармацеут треба да пружи информације о актуелним питањима као што су проглашење епидемије, вакцинација, програми за одвикавање од пушења, регулисање телесне масе, превентивним и контролним мерењима, начинима превенције и борбе против малигних, заразних и хроничних незаразних болести. Компетентан фармацеут повезује се и сарађује са стручним и другим удружењима, институцијама и организацијама како би грађанима омогућио квалитетну фармацеутску здравствену заштиту. Фармацеут треба да информише грађане о важним факторима који утичу на здравље, здравим стиловима живота, дијететско-хигијенским режимима и да их упуту на могућности комплементарног лечења.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-2 ИНФОРМИСАЊЕ И САВЕТОВАЊЕ ПАЦИЈЕНТА О ЛЕЧЕЊУ	
<p>СП-3 Саветовање пацијента о рационалној употреби лека (безбедност, посебна упозорења, одлагање фармацеутског отпада)</p> <p>Приликом издавања лека, фармацеут пацијенту треба да пружи важне информације и одговори на питања пацијента. Фармацеут мора да осигура да информације буду тачне, јасне, прецизне, саопштене и записане разумљивим језиком за пацијента. Фармацеут се током пружања информација може саветовати са колегом или користити стручном литературом, али на такав начин који код пацијента неће развити неповерење или сумњу у стручност фармацеута и тачност пружених информација. Фармацеут треба да пружи савет пацијенту о важности терапије, рационалној и безбедној терапији, као и о значају контроле рокова употребе лекова и могућностима одлагања лекова којима је истекао рок употребе у апотекама.</p>	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-4 Препознавање медицинских потреба пацијента и пружање одговарајућих савета и потребних информација</p> <p>Фармацеут треба да уважава индивидуалне потребе пацијента за информацијама. Постављањем отворених питања, уз остављање довољно времена, пацијенту се пружа могућност да објасни начин на који он доживљава своју болест, лечење и терапију, које су његове дилеме и потешкоће везане за терапију, који су разлози евентуалног страха, несигурности и недостатка сарадње. Развојем ове компетентности, фармацеут омогућава да пацијент постави питања и разјасни све што му је нејасно у вези са здрављем и терапијом.</p>	1 – 2 – 3 – 4
2. КОМПЕТЕНЦИЈЕ ПРУЖАЊА ФАРМАЦЕУТСКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	
К-3 ПРИМЕНА ЛЕКА	
<p>СП-5 Правилан и адекватан избор фармацеутског облика, дозе и паковања лека</p> <p>Обавеза фармацеута је да поштује важећу регулативу у издавању лекова, што не искључује могућност консултације са лекаром и пацијентом при избору најприкладнијег облика и дозе и/или концентрације лека, нарочито уколико се при разговору са пацијентом утврде стања која значајно ограничавају избор фармацеутског облика и/или јачине.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-6 Уочавање, процена важности и превенција интеракција лекова са другим лековима, храном или болешћу</p> <p>Интеракције лек-лек, лек-храна, лек-пацијент, лек-болест од велике су важности за исход терапије. Фармацеут треба да идентификује клинички значајну интеракцију и да о њој обавести пацијента и лекара и предложи могућа решења.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-4 ИЗРАДА ЛЕКОВА	
<p>СП-7 Избор опреме, поступака и супстанци потребних за израду лека</p> <p>Израда лека у апотеци захтева одговарајуће услове и опрему, примену поступака и употребу супстанци у складу са препорукама стручне литературе (фармакопеја, <i>formulae magistrales</i> и др.).</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-5 ИЗДАВАЊЕ ЛЕКА И МЕДИЦИНСКОГ СРЕДСТВА	
<p>СП-8 Правилно издавање лека прописаног на рецепт, уз проверу кључних чињеница</p> <p>Фармацеут приликом издавања не сме бити у дилеми о којем леку, јачини и фармацеутском облику лека се ради, као и да ли је прописани лек намењен датом пацијенту. Уколико постоји дилема коју не може да реши, фармацеут не сме издати лек.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-9 Информисање и извештавање о дефицитарним и лажним лековима надлежним телима</p> <p>Дужност фармацеута је да о дефицитарности лека са позитивне листе обавести РФЗО, а у случају сумње на квалитет лека (супстандардни и/или лажни лек) одмах извести надлежну инспекцију, испуни одговарајући формулар за пријаву (који се може наћи на сајту Агенције за лекове и медицинска средства) и пошаље га Агенцији.</p>	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-10 Провера и процена исправности, јасноће, тачности и легалности рецепта и остале медицинске документације</p> <p>Фармацеут треба да провери да ли је рецепт за издавање лека у складу са актуелним захтевима здравственог осигурања. Посебну пажњу треба обратити на издавање психотропних лекова, хормона, антибиотика, лекова који садрже опојне дроге, како би се спречила њихова злоупотреба и грешке у лечењу. Сви подаци морају бити назначени прецизно, читко и недвосмислено, у супротном се рецепт не може сматрати легалним. Уколико фармацеут није уверен у легалност рецепта, и нема увид у потребну медицинску документацију, лек се не може издати пацијенту.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-11 Правилно издавање медицинског средства</p> <p>Издавање медицинског средства треба да се одвија у складу са законском регулативом и потребама пацијента. Приликом издавања ових производа, фармацеут треба да пружи неопходне информације о начину употребе, одржавању, чувању, и да да техничка упутства, као и да саопшти услове гаранције. Потребно је да фармацеут практично покаже употребу медицинског средства и да се увери да пацијент може да понови практично показано упутство.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-12 Уочавање, документовање и решавање проблема везаних за примену лека</p> <p>Средиште пажње фармацеутске здравствене заштите треба да буде пацијент и његова безбедност. Фармацеут треба да идентификује, документује и предложи решење проблема везаног за терапију. Фармакотерапијски проблем (<i>drug-related problem</i>) у вези је са леком и он се може односити на ефикасност, безбедност, трошкове терапије и остало (<i>PCNE, drug-related problem clas. V6.2</i>).</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-13 Прецизно означавање лека укључујући пружање потребних усмених и писаних информација</p> <p>Приликом издавања лека пацијенту неопходно је назначити начин употребе лека. Фармацеут треба да на кутији издатог лека назначи: време узимања, количину лека коју је потребно узети, начин узимања (у односу на храну, пиће, остале лекове или дијететске суплементе које пацијент евентуално користи, правилан положај тела за поједине лекове и друго), као и све остале неопходне информације. Уколико пацијент користи више лекова, фармацеут треба да попуни табелу за правилну употребу лекова и препоручи примену дозатора, како би се избегле грешке у терапији. Фармацеут је дужан да пацијенту и усмено објасни правилну примену сваког лека у терапији, те да одговори на сва питања пацијента везана за фармакотерапију.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>К-6 ФАРМАКОТЕРАПИЈА</p>	
<p>СП-14 Саветовање пацијента о правилним условима чувања, року употребе и одлагању неупотребљивих лекова</p> <p>Приликом издавања лека, осим информација о начину примене, фармацеут треба да пружи и савет о начину чувања лека, као и року употребе, нарочито ако се ради о препаратима са ограниченим роком употребе после отварања, и за препарате са посебним условима чувања (капи за очи, препарати осетљиви на температуру и светлост и др.). Такође, треба напоменути и могућност преузимања неупотребљених лекова и лекова са истеклим роком употребе.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>

<p>СП-15 Адекватан избор лека, дозе, фармацеутског облика и паковања за само-медијацију</p> <p>Улога фармацеута у самомедијацији је кључна. Фармацеут треба да информише и упуту пацијента о правилном избору лека, фармацеутском облику и начину његове примене. Фармацеут треба да буде свестан граница својих компетенција и да донесе одлуку када је пацијенту неопходна помоћ лекара.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-16 Обезбеђивање правилне дозе, облика, режима и начина узимања лека</p> <p>Начин и време примене лека могу значајно утицати на сарадњу пацијента, а тиме и на исход лечења. Фармацеут треба да предложи начин и време примене лека у циљу постизања максималног терапијског ефекта лека, уз што мањи ризик од нежељених реакција на лек и избегавања клинички значајних интеракција.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-7 ПРАЋЕЊЕ ТЕРАПИЈЕ ЛЕКОВИМА	
<p>СП-17 Примена смерница и протокола у лечењу, употреба референтне литературе, медицине и фармације засноване на доказима</p> <p>За клиничку процену уочених терапијских проблема, фармацеут треба да користи референтну литературу и одговарајуће смернице и водиче. Иако водичи за фармацеуте не постоје, могу се користити водичи за лекаре у примарној здравственој заштити (национални и/или међународни).</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-18 Праћење исхода терапије леком (укључујући објективну и субјективну процену)</p> <p>Фармацеут, као здравствени радник, одговоран је за исходе терапије. Приликом разговора са пацијентом, фармацеут треба да добије информације о субјективним ефектима терапије и процени објективне параметре. Уколико дође до сазнања да је терапија неадекватна или узрокује теже нежељене ефекте, фармацеут, у договору са пацијентом и/или лекаром, треба да је коригује, односно прекине.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-19 Препознавање, одређивање приоритета и решавање проблема који се могу јавити у терапији лековима</p> <p>Једна од најважнијих компетенција је решавање проблема који су се појавили током примене одређене терапије код пацијента. Фармацеут треба да препозна проблем(е), одреди приоритете и у договору са колегом, лекаром, или другим здравственим радником, обезбеди да се примени одговарајући начин решавања препознатих проблема (на пример престанак узимања терапије, увођење новог лека, промена дозе, интервала дозирања, промена фармацеутског облика и друго).</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-8 ПРЕПОЗНАВАЊЕ ДИЈАГНОЗЕ И САВЕТОВАЊЕ ПАЦИЈЕНТА	
<p>СП-20 Примена поступака прве помоћи и брига за пацијента</p> <p>Фармацеут, као здравствени радник, треба да поседује основна знања и поступке за пружање прве помоћи. Уколико дође до потребе пружања прве помоћи, фармацеут треба да, у складу са могућностима и условима, узме активну улогу. Након пружања прве помоћи, потребно је да се обавесте одговарајуће службе (хитна помоћ) и/или чланови породице.</p>	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-21 Адекватно документовање и извештавање, пријава нежељених реакција на лекове и медицинска средства</p> <p>Фармацеут има моралну и професионалну обавезу да, уколико постоји и најмања сумња да је неки лек или медицинско средство проузроковало нежељено дејство, исто пријаве Националном центру за фармаковигиланцу. Фармацеут треба да попуни Образац за пријаву нежељених реакција на лек који се налази на сајту Агенције за лекове и медицинска средства, и пријаву о нежељеној реакцији и проследи Агенцији за лекове и медицинска средства.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-22 Препознавање и разумевање потребе за леком</p> <p>Увидом у здравствену документацију и током разговора са пацијентом, а пре него што изда одређени лек, фармацеут треба да буде сигуран у постојање потребе за леком. Уколико постоји сумња и/или неусаглашеност између препоручене/прописане терапије и/или симптома болести, фармацеут треба да активно учествује у решавању потенцијалних проблема.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-23 Аргументовани договор и доношење заједничке одлуке о правилној употреби лека уз уважавање ставова и уверења пацијента</p> <p>Фармацеут поштује право сваког човека да се активно укључи у процес доношења одлуке о свом лечењу, као и када се ради о свим питањима везаним за здравље. Фармацеут треба да води рачуна о специфичности сваког појединца, економским условима у којима живи, могућностима за адекватну примену лека, физичком стању пацијента, ставовима и уверењима пацијента и бројним другим факторима. Фармацеут треба да упозори пацијента на последице које могу настати услед непридржавања савета који су му пружени.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-24 Документовање интервенција фармацеута</p> <p>У циљу евиденције пружања фармацеутске здравствене заштите, увида и праћења препоручене терапије, потребно је да се воде записи о консултацијама и интервенцијама фармацеута. Фармацеут треба да документује пружене интервенције и учини их доступним другим здравственим радницима.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-25 Узимање фармакоанамнезе</p> <p>Узимање фармакоанамнезе је потребно да би фармацеут имао увид у целокупну терапију коју пацијент тренутно узима или је претходно узимао. Фармацеут треба, уз пристанак пацијента, у фармацеутски здравствени картон да упише податке о пацијенту и његову фармакоанамнезу (име лека, индикација, прописана доза, почетак примене лека, прекид примене лека, режим узимања, бележење нежељене реакције на лек или интеракције, битне животне навике). Притом је важно да се у овај образац прикупе све информације о узимању свих лекова које је прописао лекар, као и оних које је пацијент сам набавио и користио уз обавезно документовање прегледа, ревизије, и допуну медицинске документације.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>

2. Компетенције у области организације и управљања

Компетенције у области организације и управљања обухватају комплементарне организационе вештине и потребна знања за која очекујемо да их фармацеути развијају ради обављања функција организације и управљања.

Транспарентно и одговорно пословање, познавање и поштовање финансијске законитости, брига о залихама и набавка, вештине су које код руководиоца одељења или пројекта треба да имају минимални ниво 3, а 4 је пожељан. Углед, етика, позитивно пословање, снабдевање становништва потребним лековима основна је обавеза фармацеута према друштву, заједници, запосленима и послодавцу.

Без тимског рада, унапређења и обезбеђења квалитета услуге и организације и афирмативног радног окружења – ни стручна знања, ни брига за пацијента, не могу бити развијене до жељеног нивоа. Проток информација, иницијатива, преузимање одговорности и правилно постављање приоритета очекује се од свих чланова фармацеутског тима. Без обзира на ниво одговорности, резултат фармацеутског тима и установе зависи од става и поступака сваког фармацеута.

Практичне напомене:

- Компетенције у области организације и управљања најчешће се процењују на начин да руководиоци процењују запослене и обрнуто. Могуће их је проценити и самопроценом. Ове компетенције треба да имају одговарајуће документоване основе у финансијским извештајима, обрту производа, величини лагера, спровођењу пројеката, специјализованих функција фармацеута, резултатима и задовољством и мотивацијом свих чланова тима. Најчешће се процењују ревизијом и тајним купцима и резултатима остварених и одржаваних пословних веза са лекарима и пословним партнерима, као и члановима управљачких структура.
- Жељени ниво свих наведених компетенција у области организације и управљања је 3, а за руководиоце 4.
- Компетенције у области организације и управљања могу се развијати праксом, самосталним или организованим учењем, формалним образовањем, радом са ментором, ротацијом послова и одговорности и разменом искуства. Методе едукације бирају се између предавања, дискусија, употребом писаног материјала, практичних техника и метода обликовања понашања.
- Ради праве процене ових компетенција потребно је омогућити самостални ангажман и могућност тимског рада.

Компетенције у области организације и управљања	Процена
К-9 ФИНАНСИЈЕ И ОДГОВОРНО ПОСЛОВАЊЕ	
<p>СП-26 Познавање основа финансија и организације пословања</p> <p>Фармацеут као део тима треба да буде упознат са основним премисама финансијског пословања и организације, књиговодственим, рачуноводственим и административним евиденцијама које омогућавају законитост рада, прецизност и следљивост података. Ниво одговорности и располагања информацијама треба ускладити са хијерархијом у оквиру организације. Потребно је остварити адекватну комуникацију и размену информација унутар тима и са управљачким структурама.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-27 Одговорно учешће у креирању и постизању финансијских планова</p> <p>Фармацеут у тиму треба да покаже интересовање за постојећи финансијски план и да учествује у његовом остваривању. Потребно је уложити напор у остваривање задатог финансијског плана у издавању и продаји лекова и производа. Периодичном анализом могуће је установити непрецизност у плановима, односно потребу за корективним мерама. Активно учешће свих чланова тима омогућава реализацију постављених циљева.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-28 Обезбеђење одговарајућег потраживања за наплату од Фонда здравственог осигурања</p> <p>Фармацеут треба да има одговарајуће знање како би обезбедио одговарајуће рефиндирање за издате лекове и медицинска средства на основу Листе лекова. Информационе технологије пружају велику подршку прецизности у раду, те је информационе писменост фармацеута неопходан фактор компетентности фармацеута.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-29 Обезбеђење транспарентности финансијског пословања</p> <p>Фармацеут треба ажурно да води и документује све финансијске трансакције у циљу обезбеђивања транспарентности финансијског пословања.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-30 Брига о трошковима и материјалним добрима</p> <p>Фармацеут треба да буде штедљив и рационалан према материјалним добрима која користи. Правилно руковање и савесно поступање, као и умереност у трошењу ресурса, морају бити уобичајени модел понашања на радном месту.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-10 ТИМСКИ РАД И УПРАВЉАЊЕ ЉУДСКИМ РЕСУРСИМА	
<p>СП-31 Вештине управљања временом</p> <p>Фармацеут треба да управља временом и да зна да препозна шта је важно и хитно и да правилно расподелити послове.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-32 Делегирање и преузимање одговорности</p> <p>Фармацеут треба да развије способност делегирања послова, али и способност доношења одлука и преузимања одговорности када се од њега то тражи.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-33 Спровођење и имплементација пројеката и додатних услуга</p> <p>Фармацеут треба да буде усмерен ка развоју услуга у апотеци, при чему треба да има активну улогу у предлагању, развоју и имплементацији нових пројеката. Фармацеут треба да подржава постојеће услуге и улаже напор у решавању почетних потешкоћа приликом увођења нових услуга, као и да даје повратне информације руководиоцима и члановима пројекта.</p>	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-34 Препознавање, управљање и развој потенцијала чланова тима</p> <p>Формирање тимова треба да буде у складу са организационим потребама, могућностима и потенцијалима фармацеута. Ова компетенција се остварује двосмерном и директном комуникацијом, потпуном разменом информација, стварањем атмосфере равноправности у комуникацији, слободном изношењу идеја и мишљења.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-35 Учествовање у интердисциплинарној сарадњи</p> <p>Фармацеут треба да поседује интердисциплинарност у оквиру професионалног подручја деловања, у циљу унапређења компетенција. Интердисциплинарна сарадња унутар организационе јединице, пројекта или изван њих, представља један од фактора успеха.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-36 Подстицање квалитета услуге и вишег нивоа едукације</p> <p>Обезбеђење високог квалитета услуге је суштина спровођења фармацеутске здравствене заштите. Фармацеут треба да у одређеним временским периодима анализира квалитет своје услуге и унапреди је у складу са потребама пацијената и захтевима усвојених стандарда.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-37 Евалуација компетенција чланова у тимском раду</p> <p>Да би се евалуирале компетенције чланова тима, потребно је да се исте периодично процењују у односу на задате циљеве. У процени компетенција учествују сви чланови тима. Од изузетне важности је проток информација, усмеравање колега у тиму, периодична процена резултата и анализа постигнутих резултата у раду.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>К-11 УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА УСЛУГЕ</p>	
<p>СП-38 Осмишљавање и спровођење нових услуга и иновација постојећих</p> <p>Фармацеут треба да тежи унапређењу услуга и креирању нових. Праћењем иновативних приступа у апотекарској пракси у земљи и иностранству, фармацеут треба да препозна адекватне услуге које може применити у свом раду. Нова услуга треба да буде у складу са законском регулативом, организационом структуром и кадровским потенцијалима апотеке.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-39 Решавање, превенција и праћење проблема у вези са леком</p> <p>Фармацеут треба да превенира, идентификује и реши проблем у вези са леком.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>К-12 НАБАВКА</p>	
<p>СП-40 Обезбеђење оптималног избора лекова и производа</p> <p>Фармацеут треба да познаје фармацеутско тржиште, произвођаче, велепродавце, потребе грађана и оптималне финансијске оквири као предуслове одговарајуће набавке лекова и осталих производа према основним законитостима доброг пословања, и проценом исплативости. Квалитет асортимана у апотеци не сме бити доведен у питање. Познавање фармацеутског тржишта, произвођача, велепродаваца, потреба грађана и оптимални финансијски оквири, основни су предуслови квалитетне набавке.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>

<p>СП-41 Брига о дефицитима и решавање ситуација повезаних с дефицитима Дефицитарност појединих производа фармацеут треба да прихвата као изазов у коме је потребно показати стручна знања (преорука одговарајућих производа других произвођача), познавање фармацеутског сектора (располагање информацијама о будућим дефицитарностима, њиховом трајању, узроцима), интердисциплинарност (добра сарадња и комуникација са лекарима), добро планирање (обезбеђивање одговарајућих залиха) и израда магистралних/галенских производа.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-42 Избегавање сукоба интереса Фармацеут треба да избегава сукоб интереса поштовањем закона, интерних аката, добром информисаности. Приликом обављања своје професије, фармацеут треба да избегава сукобе интереса у свим сферама свога рада (у раду са пацијентима, veleprodajama, произвођачима, конкуренцијом, колегама и др.) Фармацеут треба да сарађује са добављачима са којима постоји потписан уговор, а приликом набавке да се придржава правила здраве тржишне конкуренције.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-43 Процена приоритета набавке Фармацеут треба да прати кретање лекова (понуда и потражња) на тржишту, и да својим активностима перманентно обезбеђује лекове од виталне важности. Приликом набавке потребно је имати процену приоритета, у зависности од њиховог значаја за здравље пацијената.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-44 Познавање метода јавних набавки и оцењивање понуда Поштујући принципе рационалне набавке фармацеут треба да врши набавку у складу са основним критеријумима из тендера (квалитет и цена производа, асортиман производа, обим набавке, време испоруке, валута и услови плаћања, референтна листа, рекламације и др.). Препоруке које настану након прикупљања понуда добављача, представљају корисне смернице фармацеутима у набавци, а апотеци обезбеђују бољу ефикасност и ефективност набавке.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>К-13 БРИГА О ЗАЛИХАМА</p>	
<p>СП-45 Оптимизација лагера, брига о роковима употребе Фармацеут треба да учествује у оптимизацији лагера, рационалном управљању залихама и спречавању истека рока. То је омогућено подршком одговарајућих програма и фармакоекономским анализама чије смернице фармацеути треба да следе.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-46 Чување и складиштење лекова Фармацеут треба да се придржава добре праксе при чувању и складиштењу лекова, што подразумева чување под прописаним условима (простор, влага, светлост и температура), уз свакодневно проверавање и евидентирање температуре чувања.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-47 Позиционирање производа на полицама и у изложима Приликом позиционирања производа фармацеут треба да избегава излагање лекова у видно поље корисника. У позиционирању производа треба да се руководи принципима као што су једноставност, умереност, уједначеност и прилагођавање корисницима и простору.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>

<p>СП-48 Планирање и предвиђање проширења избора лекова и производа Приликом доношења одлуке о проширивању асортимана лекова и избору производа фармацеут треба да размотри њихов квалитет и ефикасност, као и рационалне аспекте набавке имајући у виду потребе корисника, промене на тржишту и Листу лекова.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-49 Обезбеђење уредне документације о набавци Фармацеут треба да уредно чува и води документацију о набавци уз праћење писаних процедура што омогућава поштовање принципа следљивости и евидентирања измена у картицама производа.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-14 ОРГАНИЗАЦИЈА И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	
<p>СП-50 Темељност, доследност и ажурност у решавању дневних обавеза Приликом организације својих дневних обавеза фармацеут треба да покаже прецизност, темељност и доследност у извршавању задатака, решавању проблема и доношењу одлука.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-51 Доношење одлука и правилно постављање приоритета Фармацеут свој рад треба да организује према приоритетима, и да процени шта је важно и хитно. При процени приоритета пацијент и/или корисник су у фокусу.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-52 Организација радног времена у циљу остваривања планираних задатака У оквиру организације свог радног времена, фармацеут треба да обави предвиђене задатке са добро постављеним приоритетима и према задатом плану.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-53 Познавање и управљање ресурсима апотеке Фармацеут треба да сарађује и има добру комуникацију са постојећом логистиком у организацији.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-54 Одржавање реда, чистоће и организација радног простора Фармацеут треба да контролише одржавање реда, чистоће и организованости радног простора, јер такав простор одаје слику професионалности, а запосленима ствара осећај угодности који је додатна мотивација за рад.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-55 Брига о радној атмосфери и мотивацији у колективу Фармацеут треба да одржава добру радну атмосферу и међуљудске односе у циљу оптималног функционисања апотеке.</p>	1 – 2 – 3 – 4

3. Професионалне и личне компетенције

Професионалне и личне компетенције обухватају лична залагања и индивидуалну додатну вредност појединца стручним компетенцијама и компетенцијама управљања и организације.

Постоји снажна повезаност између личне компетенције фармацеута и безбедности пацијената. Развој личних и професионалних компетенција у апотекарској делатности један је од основних предуслова за пружање фармацеутске здравствене заштите, јер она укључује преузимање одговорности за исход лечења пацијената.

Компетентан фармацеут одлуке о терапији заснива пре свега на научном знању, али подједнако и на етичким вредностима, практичном искуству и мотивацији да пацијенту пружи наду и охрабрење у остваривању позитивног исхода лечења.

Такође, потребно је и познавање прописа, процена приоритета и ризика, усклађеност са правилима струке и рационално размишљање, критички приступ и решавање етичких дилема.

Ниво професионалних компетенција показује препознавање важности тимског рада, поштовање ауторитета, као и спремност и жељу за личним и професионалним напредовањем и унапређењем моралног профила.

Практичне напомене:

- Ове се компетенције најчешће процењују методом процена 360° – сви процењују све, укључујући и самопроцену. Процена може бити од стране пацијента, лекара, другог здравственог радника, као и методом тајни купац.
- Жељени ниво свих наведених стручних компетенција је 4.

Личне и професионалне компетенције погрешно је сматрати урођенима или заустављеним на нивоима „како су нас учили код куће“. Могу се развијати праксом, самосталним или организованим учењем, формалним образовањем, менторским посетама, ротацијом послова и одговорности и разменом искуства.

Професионалне и личне компетенције	Процена
К-15 ВЕШТИНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ	
СП-56 Ефикасна, прилагођена и одмерена комуникација с пацијентима, клијентима и члановима њихових породица У комуникацији са корисником услуга, фармацеут треба да буде одмерен, љубазан, приступачан, емпатичан (саосећајан) и да делује едукативно, уз проверу разумевања.	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-57 Стручна, прилагођена, ефикасна и афирмативна комуникација са другим здравственим радницима</p> <p>Комуникација фармацеута са другим здравственим радницима треба да се заснива на међусобном уважавању, поверењу и сарадњи, уз отварање нових канала за комуникацију.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-58 Ефикасна, прилагођена и одмерена комуникација са члановима фармацеутског тима</p> <p>У комуникацији са колегама у апотеци, фармацеут треба да покаже колегијалност и уважавање, поштује туђе време и мишљење, јасно поставља циљеве и делегира задатке.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-59 Ефикасна комуникација приликом менторисања</p> <p>У комуникацији са млађим колегама и стажерима, фармацеут треба да пружи тачне, релевантне и потребне информације и покаже приступачност и емпатичност. Потребно је да несебично преноси знање и има јасно истакнут интерес за сарадњу.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-60 Комуникација са управљачким структурама</p> <p>Фармацеут треба да одржава комуникацију са управљачким структурама уз уважавање ауторитета и обавезу пружања повратних информација.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-61 Ефикасна и прилагођена комуникација са пословним партнерима</p> <p>У комуникацији са пословним партнерима, фармацеут треба да води рачуна о протоку, обиму, тачности и поузданости информација које прима и пружа.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-62 Продуктивна, проактивна и асертивна комуникација са струковним удружењима и институцијама</p> <p>У комуникацији са струковним удружењима и државним институцијама, фармацеут треба да буде проактиван и да води рачуна о протоку, обиму, тачности и поузданости информација.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-63 Вештина у обраћању корисницима услуга и потенцијални утицај на ставове корисника</p> <p>У остваривању своје улоге у здравственом васпитању, фармацеут треба да комуницира са корисницима услуга користећи вештине активног слушања, постављања питања и емпатије.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-64 Вештина комуникације у продаји производа за заштиту здравља</p> <p>Фармацеут треба да комуницира користећи стручно знање, уз вештине активног слушања, преговарања и постављања питања уз проверу разумевања.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-16 СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА	
<p>СП-65 Одговорност за сопствено стручно усавршавање и унапређење компетенција</p> <p>Фармацеут треба да препозна личне едукавне потребе и на основу њих изради план сопственог развоја.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-66 Бележење и евалуација сопственог напретка</p> <p>Фармацеут треба да евидентира напредак у плану професионалног развоја и да га документује у свом портфолију¹.</p>	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-67 Процена и препознавање сопствених ограничења</p> <p>Фармацеут треба да се понаша у оквиру професионалног етичког кодекса, уз одмерено давање савета, укључивање искуснијег колеге, као и упућивањем другим здравственим радницима.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-68 Спремност за преношење знања и менторство</p> <p>Менторски рад представља важну активност фармацеута током које је у могућности да значајно утиче на стручан и правилно усмерен професионалан развој колега. Фармацеут ментор треба да прати активности и врши процену напретка колега којима је ментор.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-17 ЗАКОНОДАВСТВО И РЕГУЛАТИВА	
<p>СП-69 Познавање, разумевање и примена важећих законских и стручних прописа у фармацеутској делатности</p> <p>Фармацеут треба да буде упознат са законским оквирима, интерним актима и процедурама, и да их примењује на одговарајући начин.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-70 Познавање економских, финансијских и правних законитости релевантних за фармацеутску делатност</p> <p>Фармацеут треба да буде упознат са основним економским, финансијским и правним законитостима у вези са пословањем апотеке (прописи о заштити права потрошача, безбедности и здрављу на раду, мобингу др.).</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-71 Познавање основа маркетинга</p> <p>Фармацеут треба да познаје основе фармацеутског маркетинга и да их примени у свакодневном раду.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-72 Разумевање регулаторних процеса при стављању лекова у промет, повлачењу лека и контроле квалитета</p> <p>Фармацеут треба да буде упознат са свим корацима/процедурама у вези са регистрацијом лекова и да поступа у складу са њима.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-73 Познавање и примена основних начела фармакоекономије</p> <p>Фармацеут треба да познаје и да примењује основна начела фармакоекономских анализа, у циљу спровођења рационалне набавке и обрта залиха.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-74 Спречавање злоупотребе лекова</p> <p>Фармацеут треба да, својим активним приступом, анализом, комуникацијом и деловањем, препозна и спречи ситуацију која може довести до злоупотребе лекова.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-18 ПРОФЕСИОНАЛНОСТ И ЕТИКА	
<p>СП-75 Познавање и примена етичких принципа у фармацеутској пракси</p> <p>Фармацеут своје професионалне задатке треба да обавља у складу са етичким принципима и општим моралним вредностима. Етички Кодекс фармацеута Србије промовише принципе професионалне етике и обавезујући је за све чланове Фармацеутске коморе Србије.</p>	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-76 Поштовање начела поверљивости и тајности података</p> <p>Фармацеут треба да поштује право корисника услуге на приватност и поверљивост. Фармацеути су у обавези да поштују професионалну тајну, која обухвата личне и медицинске податке о пацијенту, до којих долази приликом обављања фармацеутске здравствене заштите.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-77 Адекватно добијање информисаног пристанка пацијента</p> <p>Фармацеут треба да поштује аутономију пацијента и директном, јасном и недвосмисленом комуникацијом треба да добије усмену/писмену сагласност пацијента – информисани пристанак.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-78 Подстицање и стицање поверења</p> <p>Фармацеут треба да подстакне поверење код пацијента и других здравствених радника и да се труди да задобијено поверење сачува.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-79 Показивање стручног става и припадности струци</p> <p>Фармацеут треба да чува достојанство свог позива и углед фармацеутске струке, и не може да учествује у активностима које могу да дискредитују или угрозе поверење јавности у професију.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-80 Одговорност за сопствене поступке и преузимање одговорности за исход терапије</p> <p>Фармацеут треба да буде спреман да преузме одговорност у оквиру својих стручних компетенција. Фармацеут треба да реагује на све што може да угрози безбедност пацијента. Ово укључује и сопствене и пропуште колега.</p>	1 – 2 – 3 – 4
К-19 ОБЕЗБЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА И СПРОВОЂЕЊЕ ИСТРАЖИВАЊА	
<p>СП-81 Интерпретација и примена резултата истраживања медицине и фармације засноване на доказима ради повећања квалитета услуге</p> <p>Фармацеут треба да активно прати стручне информације и примењује исте у пракси, како би се повећао квалитет услуге. Добром комуникацијом са колегама, стручним институцијама и организацијама, фармацеут је у могућности да да значајан допринос побољшању безбедности пацијената.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-82 Обезбеђење квалитета услуге према локалним, националним и глобалним потребама</p> <p>Од свих здравствених радника очекује се да у одређеним временским интервалима изврше проверу квалитета услуге и унапреде је уколико је потребно. Ово се може постићи анкетирањем пацијената и евалуацијом услуге (интерном и екстерном) наспрам кључних аспеката услуге. Фармацеути треба да ревидирају своје услуге како би обезбедили задовољење локалних и националних стандарда.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-83 Развој и примена СОП-а (стандардних оперативних процедура)</p> <p>Фармацеут на радном месту треба да има писане СОП. Ове процедуре треба да омогуће униформност и конзистентност у раду, континуирано унапређење стандарда услуге, и да пруже доказ о посвећености безбедности пацијента.</p>	1 – 2 – 3 – 4
<p>СП-84 Осигурање квалитета производа и лекова</p> <p>Фармацеути треба да врше снабдевање од проверених добављача, контролишу правилан начин допремања и складиштења лекова, уз адекватну документацију, која омогућава следљивост од произвођача до корисника.</p>	1 – 2 – 3 – 4

<p>СП-85 Спровођење потребних поступака у процесу фармаковигиланце (пријављивање нежељених реакција на лекове)</p> <p>Сваки уочени случај нежељене реакције на лек, фармацеут треба да пријави Агенцији за лекове и медицинска средства, а сваку пријаву да документује. Компетентан фармацеут са вишегодишњим искуством у свом портфолију поседује документацију о активностима пријављивања нежељених реакција на лекове. Активно учешће фармацеута у фармаковигиланци представља велики допринос у повећању безбедности пацијента, као основне премисе фармацеутске здравствене заштите.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-86 Подстицање и спровођење истраживања у сарадњи са струковним организацијама и установама</p> <p>Фармацеут треба да настоји да се укључи у поједине пројекте које његова установа спроводи у сарадњи са струковним организацијама и установама. Својим активним учешћем фармацеут треба да пружи велики допринос развоју и унапређењу фармацеутске струке, односно да је учини видљивом у здравственом тиму и друштву.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>К-20 СТАВ И САМОСВЕСТ</p>	
<p>СП-87 Лични утисак</p> <p>Укупан утисак који фармацеут одаје треба да покаже поштовање према корисницима услуга, струци и колегама, сигурност у своје знање, тачност у раду, емпатију у комуникацији са пацијентом. Треба да настоји да његов изглед одаје висок степен самопоштовања и да буде узор својој околини.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-88 Тачност</p> <p>Фармацеут треба да осигура извршавање задатка, уз поштовање задатих рокова, прецизност у извршавању задатака и предвиди могуће грешке.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-89 Проактивност и иницијатива</p> <p>Фармацеут треба да покаже иницијативу у решавању проблема, да покаже самоиницијативно проактивно деловање, да преузме одговорност, и да је оспособљен да ради самостално у оквиру својих ингеренција дефинисаних законским и интерним актима.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-90 Иновативност</p> <p>Фармацеут треба да настоји да предлаже нове идеје и услуге, које треба да буду у складу са законом, интерним актима, организационим и кадровским потенцијалима апотеке, и на тај начин подстакне сопствени развој и унапређење угледа установе у којој ради, односно професије фармацеута.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-91 Процена ризика</p> <p>Прописивање, издавање и примена лекова су комплексни задаци који захтевају вештину, а фармацеути треба да поседују потребна знања и свест о потенцијалним и реалним медицинским грешкама, при чему треба да буду оспособљени да идентификују узроке и ризике медицинских грешака, и имплементирају стратегије за њихову превенцију.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>

<p>СП-92 Вођство</p> <p>Сваки појединац треба да препозна ситуацију која захтева да се он постави у улогу вође и оног који доноси одлуку, уз поштовање других појединаца/ситуација. Улога лидера фармацеуту доноси велику одговорност, али и могућност/шансу да у одговарајућој ситуацији пружи највећи допринос здрављу пацијента.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-93 Правилна процена приоритета</p> <p>Од фармацеута се очекује да је увек у могућности да одреди приоритете у свом раду и да их прилагоди околностима, односно да процени који задатак/пацијент има приоритет у датом тренутку. При томе треба да се руководи проценом шта је важно а шта је хитно, уз адекватну процену ризика. Процена приоритета је у вези са управљањем временом, као и прилагођавањем заједничким приоритетима и систему рада. При свему томе, пацијент остаје приоритет.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>
<p>СП-94 Асертивност</p> <p>Фармацеут, у комуникацији са пацијентима, колегама, сарадницима и надређенима, треба да покаже асертивност, односно да изражава сопствена уверења и ставове на директан, искрен и социјално адекватан начин, уз уважавање других.</p>	<p>1 – 2 – 3 – 4</p>

(Footnotes)

1 Под портфолиом фармацеута у апотеци се подразумева документован (писан) траг активности фармацеута у обављању професионалних задатака у пружању фармацеутске здравствене заштите у апотеци, као и документовање свих активности континуираног професионалног развоја. Портфолио се формира бележењем и прикупљањем доказа о следећем: учествовање на курсевима КЕ, публикавање стручних и научних радова, менторство студената, стажера, приправника без искуства и новозапослених са искуством, фармацеутске интервенције у клиничкој пракси, у апотеци (нпр. учешће у интеракцији, нежељених дејстава лекова, грешака у лечењу, неисправних и нелегално прописаних рецепата и др.), учествовање и организовање акција унапређења јавног здравља, саветовање и едукација пацијената. Укратко, портфолио подразумева документовање активности трајног професионалног развоја.